

Ett frimärke är bild-och-text

Samtal med Ingalill Axelsson

Av Thorsten Sandberg

Ingalill Axelsson är jämte Svenolov Ehrén den konstnär som formgivit flest svenska frimärken. Hennes 60:e är frimärket Antarktis med forskningsfartyget Antarctic i isen och kejsarpingviner i förgrunden. Frimärket ingår i häftet Svensk polarforskning som nyligen gavs ut.

THORSTEN SANDBERG, f 1952, arbetar sedan 1979 vid PFA Svenska Frimärken. Fram till 1986 var han verksam vid utvecklingsavdelningen och därefter på Affärsområde Filateli, där han arbetar med bl a PFA-bulletinen och PFA:s årsbok. Thorsten Sandberg är filkand i historia, konstvetenskap, idé- och lärdomshistoria och folklivsforskning.

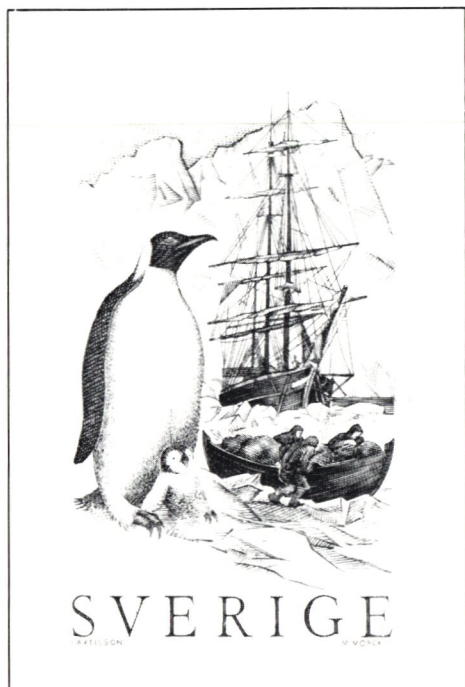

— Jag har försökt att framställa fredspristagaren Albert Luthuli som stolt och stursk. En man som det inte går att kuva, säger Ingalill Axelsson om förlagan i förgrunden. Här arbetar hon med skissen till Bertha von Suttner-frimärket.

Ingalill är känd som en skicklig grafisk konstnär, med gedigna kunskaper i teckning och textning. Men det var inte teckning utan målning som allra först fångade hennes intresse. I tonåren, strax efter andra världskriget, sommarjobbade hon på de gotländska betfälten och fick pengar till sitt första skrin med oljefärger.

»Jag har det fortfarande kvar, ett litet skrin i grå papp. Min bästa väninna var också otroligt intresserad av att måla. Vi cyklade ofta ut på landsbygden med våra oljefärgsskrin på paket-hållarna. Jag var alltid så avundsjuk på hennes himlar. Hon hade en stor tandborste och med den strök hon ut de ljuvligaste himlar på duken. Följden blev att jag också skaffade en sådan tandborste att måla med.

Jag gjorde en stor målning till bonden vi köpte mjölk av. Tavlän föreställde hans gård. Ryktet spred sig bland de andra gotlandsbönderna och under ett par tre somrar tjänade jag extra som gårdsmålare, 'gåramålare'. En föregångare till våra dagars flygfotografering av gårdar på landsbygden. Tyvärr har jag inte sett de här målningarna sedan dess. Det skulle vara kul att se hur dåliga de var, eller om de var någorlunda bra.»

Antarktis historia, utgivet 22 augusti 1989, är Ingalls 60:e frimärke. Detta gravyravdrag har handkolorerats av gravören Martin Mörck.

Redan i femtonårsåldern bestämmer sig Ingall för att hon efter skolan skall pröva in till Konstfack i Stockholm. Och i början av 1950-talet söker hon till teckningslärarlinjen där. Ingall minns inte vilka arbetsprover hon sände in, men hon blev i varje fall inte antagen.

»Jag sökte istället till Konstfacks Aftonskola och kom in. Det var en bra skola som dessutom gick att kombinera med arbete. På kvällarna teckning och målning och på dagarna extrajobb vid en reklamateljé, där jag lärde mig texta med pensel. Det har jag haft en enorm nytta av i hela mitt konstnärsliv. Vi hade bland annat NK som kund och jag textade skyltar till varuhusets olika avdelningar.

Det är inte ovanligt att Konstfacks elever börjar på Aftonskolan, för att under tiden meritera sig för ansökan till någon av Konstfacks heltidslinjer. 1955 sökte jag och kom in på den grafiska linjen, en fyraårig utbildning uppdelad i två år på lägre avdelningen och två år på högre. Till högre kursen fick jag söka på nytt.

Vi hade naturligtvis grafisk formgivning som huvudämne men sysslade även med typografi, måleri, modellering och skulptur. Sammantaget gav det mig en mycket bred konstnärlig bas. Lärare i textning och typografi var förresten Sven Höglind, som formgivit stilfulla texter till många av våra frimärken.»

Efter examen från Konstfack 1959 börjar Ingall arbeta heltid på reklambyråer. Hon jobbar med det mesta från idékläckning och skissarbete till uppläggning av hela reklamkampanjer. En kampanj minns hon speciellt väl.

»Det var på Lintas annonsbyrå och vi skulle göra en kampanj för Blå Bands produkter, soppor och chokladkrämer. Satt och skissade på förpackningen till chokladpudding, då jag kom på att sätta chokladpuddingen som en mössa på huvudet på en kille! Det såg väldigt festligt ut och Blå Band köpte idén direkt.

Jag jobbade också en tid på Studio Gavler som ägdes av Martin Gavler, min huvudlärare på Konstfack. Gavler gjorde en del jobb åt Postverket, bland annat årsberättelsen och personaltidningen.

Fast jag arbetade åt Postverket hade jag inte några funderingar på frimärkens färg och form. Det var nog ett alldeles för långt steg. Frimärksformgivning hade på den tiden ett sken av att vara litet förnämre än annan grafisk konst. Det kändes ouppnåeligt för mig att jobba med frimärken.»

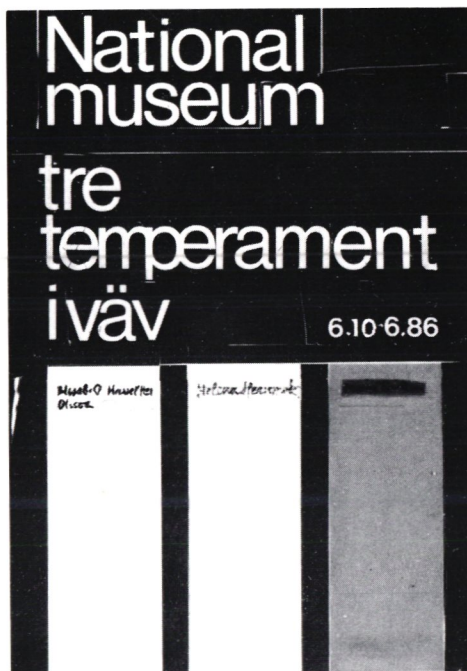
Ingalill börjar så småningom dra sig bort från reklambyråernas värld. Det känns till slut för ytligt. Det mesta hon och andra gör hamnar i papperskorgen, och så är det fortfarande. Det tillhör branschens villkor. Ingalill riktar istället in sig mot museivärlden.

»Jag ringde helt enkelt upp Statens konstmuseer och fick göra ett provjobb. Det gällde en stor utställning av kinesisk konst på Östasiatiska museet och man behövde olika typer av affischer. Jag jobbade ut ett stort collage som skulle sitta över hela stan, bland annat i bankernas skyltfönster. Collaget var en komposition av olika bilder och texter, och det blev kolossalt lyckat!

Affischen till Sergelutställningen. Foto Statens Konstmuseer.

Jag fick därför möjlighet att fortsätta hos Statens konstmuseer och framför allt blev det Nationalmuseum. Här jobbade jag med utformning av annonser och textade informations-skyltar till hela utställningar. Idag är det sällsynt att utställningar handtextas. Jag utformade också en hel del utställningsaffischer. Bland annat till Sergelutställningen, Armand Hammer-utställningen, Rubensutställningen och utställningen Tre temperament i väv, som presenterade textilkonstnärer».

Skiss till utställningen tre Temperament i väv på Nationalmuseum.

Ingalill hinner också med att göra en del jobb åt Riksställningar och Moderna Museet, men när de tre barnen kommer trappar hon ner. Hon frilansar dock i mån av tid med formgivning av trycksaker i ateljén hemma. Bland annat gör Ingalill den grafiska formen till en av Stig T Karlsons uppmärksammade fotoböcker Rumpan har gått.

»På den här tiden, 1960- och 1970-talen, upplevde jag mig egentligen inte som en bra tecknare. Snarare tvärtom. Jag jämförde mig med min mamma. Hon hade varit väldigt duktig på att teckna och hennes dröm var att bli teckningslärarinna. Men hennes föräldrar förbjöd henne att syssla med utövande konst. Mamma och jag talade därför nästan aldrig om teckning, och någon uppmuntran i den vägen fick jag därför inte. Beslutet att gå konstnärsbanan var helt mitt eget, men jag kan ju inte förneka att mamma ändå var en inspirationskälla».

För Ingalill tar tecknandet ordentlig fart först när hon 1979 börjar på Gravyrskolan vid Konsthögskolan. Den unika Gravyrskolan startas av Tumba bruk och Postverket gemensamt, för att tillgodose be-

vet av egna konstnärer och gravörer. Tolv elever antas, däribland alltså Ingalill. Men det är på vippen att hon missar den utbildning hon alltid drömt om.

»Ansökningstiden till Gravyrskolan gick ut en fredag, men det hade jag inte en aning om. Jag visste ju inte ens att den här skolan skulle starta. På onsdagen kommer en väninna hem till mig och visar annonsen i tidningen. Jag minns att jag blev hemskt sur på henne. Allting rasade för mig. Det där var ju precis vad jag hade gått och väntat på i alla år, just den typen av kurs. Och så hinner jag inte söka! Jag skulle aldrig få ihop tillräckligt med teckningar och målningar på två dagar. Till på köpet hade jag lektioner i Vaxholms skola på torsdagen. Jag jobbade extra där som teckningslärare några timmar i veckan.

På onsdagen var jag ledsen, ja helt nere. Jag gjorde ingenting, drog inte ett streck med pennen. Men på torsdagen hände något märkligt. Jag vaknade tidigt, redan klockan fem, och satte igång som en idiot att måla akvareller och teckna. Tog ledigt från skolan. Jag har aldrig i hela mitt liv, varken förr eller senare, känt en sådan inspiration som den dagen».

Ingalill tecknar och målar av föremål hon har till hands i köket: lökar, krusbär och potatis. Hon hinner arbeta både snabbt och koncentrerat. Det finns ingen tid till tvekan – klockan är »fem i tolv» minst – och hela hennes tjugofemåriga konstnärliga erfarenhet fokuseras som genom ett brännglas på akvarellpappret.

»Sådana akvareller har jag inte gjort sedan dess. När jag ser på grejer jag gjorde för tio, femton år sedan tycker jag inte att de håller måttet. Men allt det jag gjorde denna gudabenådade torsdag håller fortfarande.

Jag jobbar alltid bäst under tidspress, men den här gången fanns det liksom ingen tid alls. Egentligen hade jag passerat gränsen för begreppet tidspress och kommit in i ett annat stadium. Än idag är jag fascinerad av det jag åstadkom.

Det kändes underbart när beskedet sedan kom att jag antagits till Gravyrskolan. Nu skulle en ny epok i mitt liv börja. Men första veckan på skolan var kämpig. Alla var så duktiga att jag fick komplex. Vi fick direkt i uppgift att teckna av varandras ansikten. Jag sneglade på de andras teckningar och blev nästan förlamad. Jag tänkte: stannar väl en vecka, sedan hoppar jag av. Jag måste erkänna att jag inte var van vid så stark konkurrens som på Gravyrskolan. Men spänningarna släppte i slutet av veckan. Då be-

slutade jag mig för att i alla fall gå en vecka till, och se hur det utvecklade sig.

Vi blev världens bästa gäng! Hela gruppen kom in i en fantastisk stämning där kritik gavs och togs öppet och konstruktivt».

Tumba bruk och Postverket räknade med att hälften av eleverna av olika skäl skulle falla bort under den tvååriga kursen. Men inte en enda slutar. Förklaringen är Gravyrskolans utomordentliga kvalitet. Bästa tänkbara lärare och intressanta studieresor i Sverige och utlandet. Skolan har 16 lärare, alla mycket framstående inom den grafiska konsten. En av gravyrlärarna är frimärksgravören Arne Wallhorn.

»Arne var en inspirerande lärare och vi tyckte alla väldigt bra om honom. Gravyr var naturligtvis ett av de viktigaste ämnena, med två hel-dagar i veckan. Vi gjorde linjeuppläggningar och graverade i koppar efter dessa. Anledningen till att vi graverade i just koppar var att kursen var mer inriktad på sedlar än frimärken. Men vi hann också prova på stålet och gjorde även en del trägravyrer.

Nu började jag så smått att intressera mig för frimärksformgivning. Vi fick också i uppgift på skolan att göra skissförslag till 1982 års EUROPA-frimärken. Ämnet var Historiska händelser, och de förslag som till slut antogs av

EIPICVMCROCEOVELME
NBCGKHQXYZSEIPCIMC
BDC LAORTVCINGALILL
AXELSSON VAXHOLM
ATQILIVANDE
CEPSPONIRABDFGK
XYZ·KAPITALIS
QUADATA·DRAIA
MATAQRXPRAECPIOY
BSNPRESGXZABCDEFGHI·
PATERHOFTERQUI
ESINCAELUSCAELUS

Självporträtt av Ingalill Axelsson med kalligrafi i bakgrunden. Nederst s k irisk halvuncial, en stil från medeltiden.

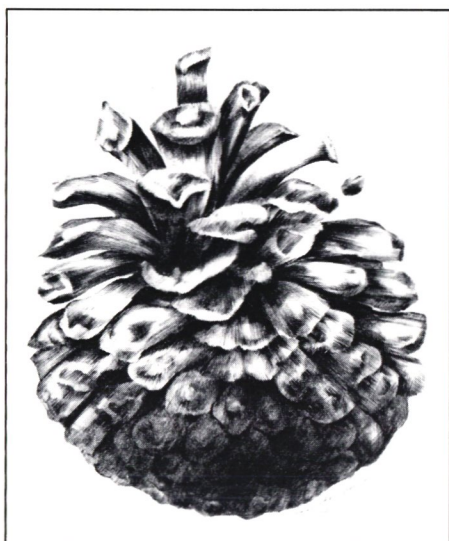
Postverket hade gjorts av Lars Sjööblom och Göran Österlund. Efter den här uppgiften kände jag att jag passade till att jobba med frimärken, med det lilla formatet».

1981 är utbildningen vid Gravyrskolan slut och de tolv eleverna anställs av Tumba bruk. Rätt snart hör sig PFA Postens Frimärksavdelning för om det går att få låna en formgivare och en gravör under en tid. Valet faller på Ingalill Axelsson och Lars Sjööblom.

»Jag skulle bara jobba med frimärksformgivning, inte gravera. Det blev Lasses uppgift. Jag startade med ett projekt som resulterade i utgåvan *Frukter* i februari 1983. Den allra första teckningen jag gjorde på PFA var en tallkotte i blyerts. En av mina nya kolleger kom in på mitt rum när jag nästan var klar med bilden. Hon tittade på mig och sade förvånad: 'Men du kan ju teckna!'.

När jag gjorde fruktserien tecknade jag texterna själv. Jag har alltid haft den bestämda uppfattningen att när bild och text finns tillsammans på en trycksak skall de integreras i varandra. Formgivaren skall alltså jobba samtidigt med bild och text för att resultatet skall bli helgjutet.

När jag började att teckna frimärken fick jag anledning att gå tillbaka i tiden och se hur frimärken utformats under olika perioder. Jag satt flera dagar på Postmuseum och studerade förlagor från 1920-talet och framåt. Om jag skall nämna någon frimärkskonstnär jag fast-

– Den allra första teckning jag gjorde på PFA var en tallkotte i blyerts. Kotten var först tänkt att ingå i utgåvan *Frukter*, säger Ingalill.

Ingalills första frimärke, utgivet den 10 februari 1983.

nade för blir det Olle Hjortzberg, en av Sveriges allra främsta frimärksformgivare.

Märkena fram till 1960-talet var i allmänhet bra, med utmärkt samspel mellan bild och text men på 1970-talet blev det litet sämre. Spontant tyckte jag att de märkena såg ut som vykort, eller fotografier, med text påklitrast i efterhand. Det var för lättvindigt på något sätt».

Ingalill har svårt att bedöma vilken roll hon själv spelat i den process som lett bort från fotografier som frimärksförlagor. Hon vill istället lyfta fram Tom Hultgren, verksam som frimärksformgivare sedan 1958.

»Hans texter är alltid otroligt väl anpassade till bilderna. Tittar man på Toms frimärken övertygas man snabbt om detta. Det slår mig också att han alltid har en väl vald typografi till sina frimärken.

Men sedan är det ju så att många av de konstnärer PFA anlitar inte kan textning och typografi. Då får man ju sätta dit texten i efterhand. Och det är en nackdel. Den idealiske frimärksformgivaren är en person som är duktig både på bild och text. Jag anser att om PFA lägger ut jobb på en konstnär som inte klarar typografin, så skall man se till att denne från början får möjlighet att jobba ihop med en typografiskt kunnig konstnär. Det har jag försökt att driva sedan jag kom till PFA.»

Ingalills andra frimärksserie blir Tryckerikonsten i Sverige 500 år, som ges ut samma dag som *Frukter*. Hon blir nu er-

Akvarellen av apelsinen med sina läskande klyftor målades under Konstfackperioden i slutet av 1950-talet.

– Lökar är en av de akvareller jag sände in tillsammans med min ansökan till Gravyrskolan 1979. Jag hade ju ingen tid alls på mig och målade av det jag hade till hands i köket, säger Ingalill.

bjuden fast anställning som frimärksformgivare vid PFA. Tidigare har hennes kamrat från Gravyrskolan Lars Sjööblom anställts som gravör. Nu börjar också Ingalills specialitet att skönjas.

»Frimärken med naturmotiv tycker jag bäst om att jobba med. Varje år sedan jag kom till PFA har det blivit en naturserie och antalet naturfrimärken har faktiskt bara ökat. Jag vet inte om jag själv har varit pådrivande, men när jag jobbat ut en serie har det blivit en massa skisser över som har kunnat användas till frimärken påföljande år. Så på något vis har jag väl drivit det här ämnet.

Mina naturfrimärken har en specifik konstnärlig linje och de har samma typografi rakt igenom. Stilen heter Diotima och har ritats av den schweiziska bokstavskonstnärinnan Gudrun Zapf. Den stilen passar utmärkt till naturmotiv eftersom den lever på ett speciellt sätt. Ibland använder jag den kursiva varianten, men oftast väljer jag den raka Diotiman på mina frimärken.

Trots att naturmärkena har en klar linje är jag inte rädd att fastna i ett manér. Tvärtom tycker jag att en medveten linje är ett tecken på bra formgivning. Och en sådan profil kanske man inte som konstnär ens bestämmer över. Man har sitt givna formspråk redan från början och det skall man inte försöka ändra på. Hellre då

utveckla det. Jag hoppas att jag inte kommer att tappa mitt personliga formspråk utan istället kan fördjupa det.»

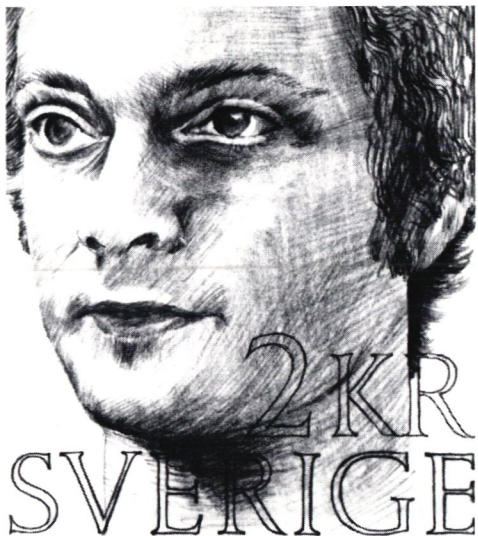
För utgåvorna Nobelpristagare—Fred och Levande Natur får Ingalill Reklamförbundets pris Utmärkt svensk form. I Levande natur ingår också hennes eget favoritmärke Storrödingen. Ingalills senaste frimärksutgåva är som nämnts häftet Svensk polarforskning, utgivet till Kungliga Vetenskapsakademiens 250-årsjubileum och den stora svenska Antarktisexpeditionen våren 1989.

»Det har varit hemskt roligt att jobba med den utgåvan. Har haft lädvis med böcker om polarforskning här i rummet intill skissbordet. Från början handlade det om att Vetenskapsakademien ville ha ett jubileumsfrimärke. De gjorde ett eget förslag med en institutionsbyggnad som motiv. Sedan kom Polarforskningssektariatet in i bilden. De ville ha en bred presentation av svensk polarforskning förr och nu. Och så blev det den här kombinationen med polarforskningsmotiv på samtliga frimärken och beteckningen Kungliga Vetenskapsakademien 250 år på ett av dem.

Det här häftet är också ett typexempel på ett bra samarbete mellan formgivare och gravör.

Tornålsgravyr av död ejder. Fågeln låg på en ö utanför Möja i Stockholms skärgård.

– Ledamöterna i Konst- och programrådet blev oroliga när de såg mina förslagsskisser till nya märken med kungen och drottningen. Porträtten är kraftigt beskurna och koncentrationen ligger på ansiktena, säger Ingall. En av rådsmedlemmarna, konstprofessorn Philip von Schantz, blev emellertid förtjust och sa att »det är precis så här kungafrimärkena skall se ut».

Martin Mörck och jag har haft en otroligt fin dialog. Precis som i utgåvan Nobelpristagare–Fred. Vi har hela tiden följt upp varandras arbete och rådfrågat varandra. Förutsättningen för att få fram bra frimärken är faktiskt ett nära

samarbete mellan formgivare och gravör, teamwork så att säga. Egentligen blir det ju på detta sätt varken mina frimärken eller Martins frimärken, de blir våra gemensamma.»

Om Ingall fick välja en framtida favoritutgåva att jobba med skulle det bli kungen och drottningen. För fem år sedan gjorde hon utkast till nya frimärken med kungaparet, men hennes skisser ansågs för avancerade.

»Ja, ledamöterna i Konst- och programrådet blev oroliga när de såg min fräna formgivning. Porträtten var kraftigt beskurna och koncentrationen låg på ansiktena. Rådsmedlemmen, konstprofessorn Philip von Schantz blev emellertid förtjust och sa att 'det är precis så här kungafrimärkena skall se ut'. Men det gick inte hela rådet med på. Den som till slut fick uppdraget att utforma de nya frimärkena med kungaparet blev John-Erik Franzén, som just påbörjat arbetet med en stor målning av hela kungafamiljen. Det är Franzéns frimärken vi fortfarande har.

Innan jag startade mitt eget skissarbete var jag på Postmuseum och tittade på hundratals frimärken med kungar och presidenter. Alla var väldigt konventionellt utformade. Porträtt rakt upp och ner. Med tanke på att vi har ett modernt kungapar kan jag mycket väl försvara en modern utformning. Om man ger kungafrimärkena en modern form understryker man ju också den positiva bilden av ett modernt kungapar. Det gör man ju knappast med den utformning vi har idag.

Jag har en förebild i sammanhanget. Ett fräsigt engelskt frimärke från 1960-talet med kronprins Charles. Det är utformat på det rätta sättet, med kraftigt beskuret, koncentrerat ansikte. Om jag någon gång får teckna frimärken med kungen och drottningen skall jag göra så här. Och Martin Mörck skulle gravera.»

Så här skall ett bra porträttfrimärke se ut enligt Ingall Axelsson. Frimärket gavs ut i Storbritannien 1969 med anledning av att kronprins Charles blev prins av Wales.

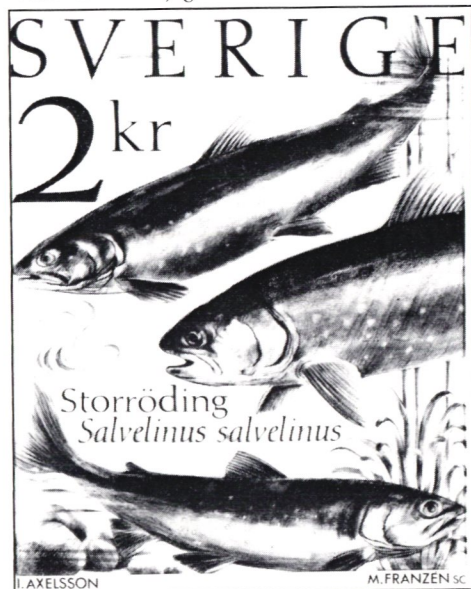
Ingalill Axelssons frimärken 1983–1989

Nr	Utg.-dag	Namn	Gravör	Ingalills kommentarer
1	83-02-10	Hästkastanj	Arne Wallhorn	Det var min egen idé att ha frukter som motiv till denna lågvalörutgåva. Tog in frukter direkt från naturen och lade på arbetsbordet. Textade Sverige och valör gravyrmässigt.
2	83-02-10	Skogslönn	”	
3	83-02-10	Nyponros	”	
4	83-02-10	Slån	”	
5	83-02-10	Trycktyper	Majvor Franzén	Jag var projektledare för hela denna utgåva. Kom på den listiga idén att skicka efter trycktyper från Berlings stilgjuteri i Lund, och teckna av ordet Sverige i perspektiv.

6	83-02-10	ABC-böcker	Zlatko Jakus	Lånade små ABC-böcker från Kungliga biblioteket och gjorde denna komposition. En presentation av vanligt folks böcker förr i tiden.
7	83-08-24	Fjällräv	Majvor Franzén	Här använde jag för första gången Gudrun Zapfs typsnitt Diotima, som sedan använts till alla mina naturfrimärken. Fjällräven ville jag framställa som ett stolt djur. I bakgrunden syns fjäll och i förgrunden björklöv.
8	83-10-01	Klassisk musik	Czeslaw Slania	
9	83-10-01	Jazz	Czeslaw Slania	Gjorde flera olika utkast. Ett med Arne Domnéus på. Men så småningom fastnade jag för Lasse Gullin, som ju var den störste inom svensk jazzvärld.

Nr	Utg.-dag	Namn	Gravör	Ingalills kommentarer
10	83-10-01	Folkmusik	”	Detta porträtt hänger på Thielska Galleriet i Stockholm. Czeslaw har gjort en fruktansvärt bra gravyr!
11	83-10-01	Opera	”	Jag tycker inte att detta tillhör mina bättre frimärken.
12	83-10-01	Pop	”	Försökte få fram festglansen kring ABBA. Skuggorna i förgrunden är fansen, publiken.
13	84-03-27	Fjälllämmel	Majvor Franzén	Har här gjort en något lekfull komposition. Lämmeln till vänster riktar blicken mot valörsiffran 1.90. Valören kommer på så sätt i blickpunkten.
14	84-03-27	Myskoxe	”	Genom att minska bildytan nertill kunde jag få fram djurets nos på ett dramatiskt sätt.
15	84-10-13	Thulin D	Zlatko Jakus	Det här var rolig utgåva att arbeta med. Jag hade hela tiden ett nära samarbete med Tekniska museet och flygveteraner. På dörren till flygplanet på Ahrenberg-frimärket sitter en reklamskylt för Tomtens skurpulver. Ahrenberg gjorde reklam för detta. Nybergs plan Loppan kom aldrig upp i luften utan hoppade bara runt på isen utanför Lidingö.
16	84-10-13	Cederström	”	
17	84-10-13	Saab 90 Scandia	”	
18	84-10-13	Ahrenberg	”	
19	84-10-13	Nyberg	”	
20	85-03-14	Hasselmus	Majvor Franzén	Här har jag utjämnat texten så att ordet Sverige går från kant till kant. Majvor gjorde ett bra gravyrjobb.
21	85-03-14	Storröding	”	Mitt favoritfrimärke! Jag hämtade djupfrysta storrödingar ute på Sötvattenslaboratoriet vid Drottningholm. Det luktade »pyton» i rummet innan jag var klar med det frimärket.

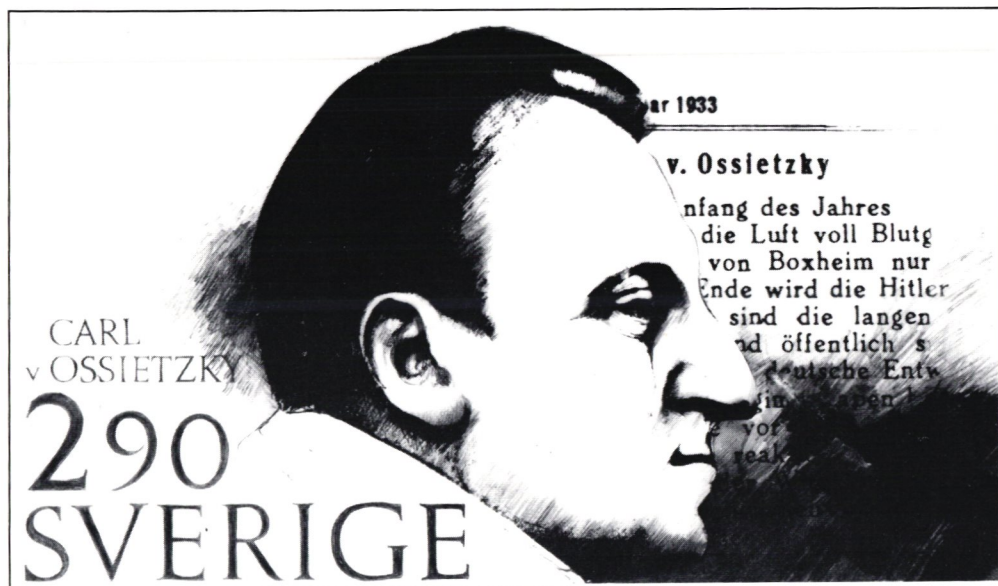

Förlagan till frimärket Storröding.

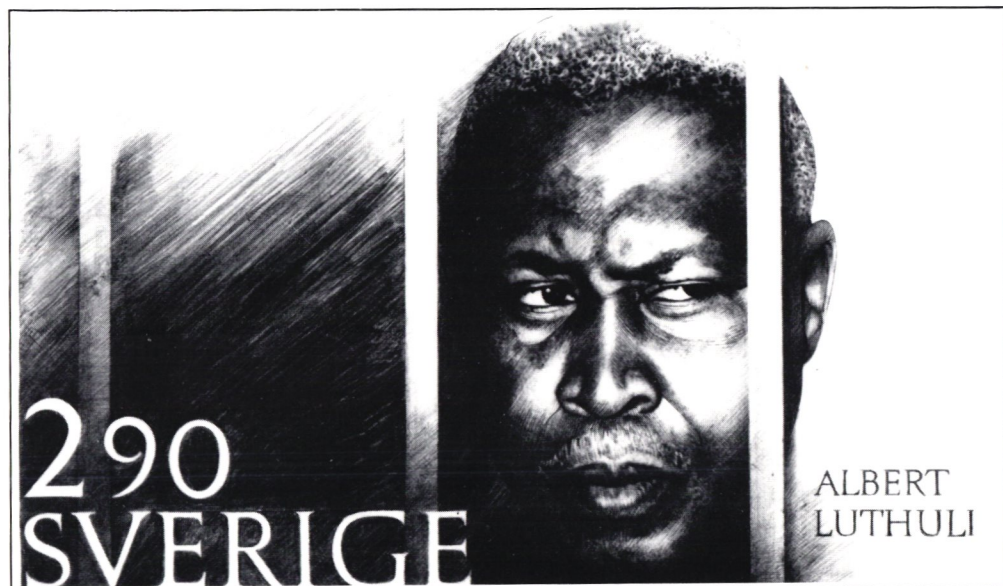
Nr	Utg.-dag	Namn	Gravör	Ingalills kommentarer
22	85-03-14	Brunkulla	Lars Sjööblom	Vilket rabalder det blev kring detta frimärke i Jämtland där brunkullan är landskapsblomma. Färgen på brunkullan på frimärket blev fel, därav ilskan. Det uppfattades i Jämtland som en parallell till att kasta den svenska flaggan på en dynhög. Kompositionsmissigt håller bilden och Lasse gjorde ett bra jobb med gravyren.
23	85-03-14	Röd näckros	"	Ett mycket uppskattat frimärke, speciellt i Japan. Vacker färgållning
24	86-04-11	Olof Palme, 2.10	Czeslaw Slania	Märket gjordes på nolltid. Alla ställde upp helhjärtat. Jag bestämde mig först för ett allvarligare porträtt. Men efter samråd med Lisbet Palme valde vi denna bild där Olof Palme står framför björkarna vid Bommersvik i Södermanland.
25	86-04-11	Olof Palme, 2.90		
26	86-05-27	Bilavgaser	Majvor Franzén	Här har jag löst bildfrågan symboliskt: avgaser från bilen, svarta träd. Typsnittet är en hårt utjämnad Futura, Postens officiella typsnitt.
27	86-05-27	Global luftförorening	"	Föroreningarna förs med vindarna över gränserna.
28	86-11-25	Bertha von Suttner	Martin Mörck	Det var ett nöje att arbeta med utgåvan Nobelpristagare-Fred. Visste från första stund hur jag skulle lägga upp den: stora porträtt. Bertha von Suttners ansikte ligger halvt i mörker och på den belysta delen finns ingen hel konturlinje. Typsnittet till alla fem märkena är Ericus, tecknat av Karl-Erik Forsberg.

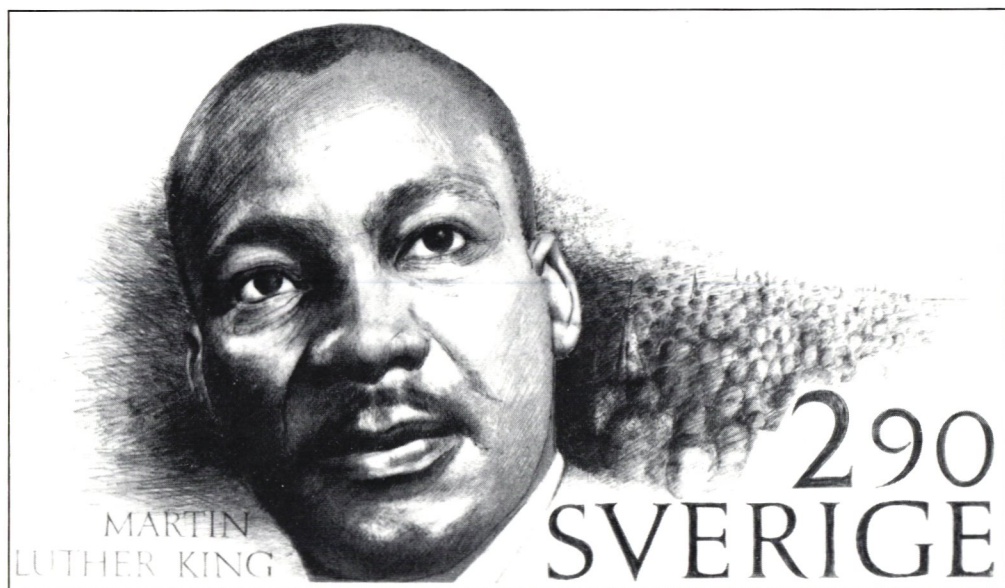
Nr	Utg.-dag	Namn	Gravör	Ingallills kommentarer
29	86-11-25	Carl von Ossietzky	”	Det är välgörande med en profilbild i en porträttserie av denna typ. Naket, känsligt ansikte mot en tidning i brand. I högra nedre hörnet syns ett hakkors.

30	86-11-25	Albert Luthuli	”	Försökte att framställa honom stolt och stursk. En man som det inte går att kuva, fast han sitter bakom galler.
----	----------	----------------	---	---

Nr	Utg.-dag	Namn	Gravör	Ingalills kommentarer
31	86-11-25	Martin Luther King	”	Här ville jag ha fram det visionära. Gudstron, blicken framåt, uppåt mot himlen. Och mas-sorna bakom honom.

32	86-11-25	Moder Teresa	”	Jag hoppas att detta porträtt lyfter fram god-heten i det färade ansiktet.
----	----------	--------------	---	--

Nr	Utg.-dag	Namn	Gravör	Ingalills kommentarer
33	87-03-10	Mnemosynefjäril	Lars Sjööblom	Tack vare diagonalen från vänstra nedre hörnet till det högra övre blev det en kompositionsmässigt bra bild. En fjäril just beredd att kasta sig ut i luften
34	87-03-10	Fältgentiana	”	En rätt oansenlig växt som fått en viss pampighet över sig tack vare djupet i bilden. Kor-na och träden i bakgrunden bidrar till detta djup.
35	87-03-10	Läderbagge	”	Här beklagar jag att tryckeriet för att vinna tid offrade den röda färgen till texten. Denna har nu fått samma färg som frimärket i övrigt.
36	87-03-10	Slättergubbe	”	Mycket oansenlig blomma, med ett långt, långt skaft. Vackra frodiga blad längst ner. Här har jag tecknat av blomman som man ser den snett uppifrån. Skaftet uppfattas då som kortare och bladen kommer mer till sin rätt. Jobbade nästan ornamentiskt med dessa.
37	87-08-10	Raoul Wallenberg	Martin Mörck	En krånglig utgåva som jag i all hast fick hoppa in i. Familjen Wallenberg ville att gravören skulle ändra vissa anletsdrag. Det var olyckligt. Jag försökte faktiskt få detta frimärke indraget.
38	88-03-29	Havsörn	Lars Sjööblom	Största hotet mot havsörnens fortplantning är avsaknaden av träd med stora kronor. Jag har försökt att visa ett sådant träd, och hur stort boet är. Lasses och mitt namn »försvann» i nedre marginalen.
39	88-03-29	Gråsäl	”	En liten kut i förgrunden. Vad jag var emot såldöden när jag gjorde detta frimärke!!
40	88-03-29	Ål	”	Ju mer jag tittar på det här märket, ju mer övertygad blir jag att ålen blev för lång. Men kompositionen håller.
41	88-05-17	Blomsteräng	Zlatko Jakus	Den här utgåvan blev en fullträff. Fick idén att skildra en midsommarafton från morgon till sena natten.
42	88-05-17	Kyrkbåtsrodd	”	En övergång från det föregående frimärket: att plocka blommor på ängen och lasta i båten.
43	88-05-17	Midsommarstången kläs	”	Stångresning med röda Dalastugor i bakgrunden.
44	88-05-17	Stångresning	”	
45	88-05-17	Fiolspel	”	Svåraste märket att teckna i den här utgåvan. Gjorde massor med skisser innan »det satt».
46	88-05-17	Dansande par på Norrskär	”	Förflyttningen ut i skärgården. Båtarna lövas alltid. Det är fart och fest.
47	88-05-17	Folkdans	”	Obligatoriskt förstås med folkdans (som är förbaskat tråkigt!) till toner från ett ensamt dragspel.
48	88-05-17	Dragspelare	”	
49	88-05-17	Natt i skärgården	”	Har haft Möja i tankarna. Ön ligger i Stockholms skärgård, alldeles intill mitt eget sommarparadis.

Nr	Utg.-dag	Namn	Gravör	Ingalills kommentarer
50	88-05-17	Midsommarbukett	”	Buketten man plockar och lägger under huvudkudden. . .
51	89-01-31	Slaguggla	Lars Sjööblom	Lasses och mitt samarbete om naturfrimärken fortsätter. Det blev »grönt» hos Konst- och programrådet vid första visningen. Här ville jag ha med månen, för atmosfärens skull. Den lyser upp grantopparna och ugglans sida.
52	89-01-31	Järv	”	Kraftig närbild av djuret. I bakgrunden fjäll och en springande järv.
53	89-01-31	Mindre flugsnappare	”	Den sitter mitt inne i askogen. Har förstörat några löv, så att man ser mer av detaljer. I bakgrunden grantoppar. Fågeln befinner sig alltså i en blandskog.
54	89-01-31	Lövgroda	”	Lövgrodan sitter i begrundan över utsikten. Djurets favorittillhåll, våtmarken, håller på att försvinna genom skogsplantering. Skogen skuggar lekplatserna som blir för kalla för grodan.
55	89-01-31	Sydlig kärrsnäppa	”	Tyckte att det skulle vara stiligt med ett porträtt här. Fågeln sträcker på sig och halsen är markerad. Våtmarker och en flock fåglar i bakgrunden.
56	89-01-31	Mindre hackspett	”	Här hade jag också gjort ett beskuret porträtt, där man såg fjäderdräkten och de stora ögonen tydligt. Kunde blivit en vacker gravyr men Konst- och programrådet föredrog helfigur.
57	89-08-22	Glaciärforskning	Martin Mörck	På denna bild ser vi Rhenglaciärens is på Grönland. En kvinnlig forskare hugger loss en bit is för den klimathistoriska undersökningen. Herkulesflygplanet hjälper till med transporten.

Förlagorna till Polarutgåvan. Utgåvan Svensk polarforskning är uppdelad i ett övre fält som visar arktis-nordpolen och ett nedre med motiv från antarktis-sydpolen.

58	89-08-22	Abisko	”	Abisko vetenskapliga station med dvärgbjörk i förgrunden och Lappporten i bakgrunden.
59	89-08-22	Oden	”	Isbrytaren Oden. I förgrunden två forskare som undersöker ytvattnet. Jag hade först med en isbjörn men den fick tas bort.
60	89-08-22	Antarktis	”	Den historiska bilden. Otto Nordenskjölds forskningsfartyg Antarctic går under i ismassorna (1903). I förgrunden kejsarpingviner.
61	89-08-22	Bandvagnar	”	Här rusar en bandvagn fram i snöyran. En helikopter assisterar.
62	89-08-22	Labb	”	Ett mätinstrument, geodimeter, dominerar förgrunden men vi ser också en storlabb.